

УДК 378.147

DOI: https://doi.org/10.33216/2220-6310-2021-101-2_2-151-162

ЦІННІСНО-НОРМАТИВНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Н. О. Сайко

ORCID 0000-0002-8459-6301

О. С. Бацман

ORCID 0000-0002-9358-4513

Є. В. Вишар

ORCID 0000-0003-0937-7042

Проаналізовано науково-теоретичні погляди на проблему формування ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів до організації соціальної реабілітації особистості в умовах закладів освіти, обґрунтовано актуальність її вирішення. Представлено результати констатувального експерименту, які свідчать про переважно низький рівень сформованості такої готовності, що говорить про песимістичне, в основному, сприйняття студентами світу; невпевненість, низьку або занижену самооцінку; занижений або низький показник щастя. Розкрито основні компоненти ціннісно-нормативної готовності, а саме орієнтація на позитив у житті, оскільки оптимісти більш схильні використовувати активні, дієві способи вирішення професійних і життєвих проблем; формування філософії лідерства, так як фахівець, який займається соціальною реабілітацією, має уміти впливати на іншу особистість, вести за собою, переконувати; формування почуття свободи на основі моралі, релігії, традицій; задоволеності життям як життєвої норми; бережливо-ціннісного ставлення до власного здоров'я, що передбачає ознайомлення з різноманітними методиками щодо удосконалення, покращення власного здоров'я та з профілактичними методами різного рівня. Зазначено необхідність формування керованого оптимізму, тобто контрольована зміна стилю мислення з негатива на позитив. Здійснено опис процедури організації формувального експерименту, яка включала поетапне формування основних компонентів ціннісно-нормативної готовності під час вивчення базових дисциплін.

Представлено результати формульованого експерименту та здійснено їх аналіз.

Ключові слова: ціннісно-нормативна готовність, оптимізм, позитив, відчуття задоволеності, щастя, лідерська філософія.

Постановка проблеми. Одним із напрямів професійної діяльності соціальних педагогів є організація процесу соціальної реабілітації особистості в умовах закладів освіти, що передбачає усунення негативних реакцій, проявів у поведінці, таких як страхи, невпевненість, агресивність, схильність до боулінгу, та нейтралізацію негативних впливів освітнього середовища на дитину. У свою чергу, враховуючи складність реабілітаційного процесу, це потребує ціннісно-нормативної готовності, що передбачає сформованість певної стійкої світоглядної позиції фахівця – оптимістичне сприйняття світу; сприйняття будь-якої проблемної ситуації такою, що збагачує досвід; задоволеність власним життям; готовність до дії; лідерських якостей, що передбачає вміння приймати рішення, досягати мети, переконувати, доводити власну точку зору, організовувати діяльність інших тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Аналіз наукового фонду з проблеми формування ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів засвідчує, що в більшості праць (К. Бакланова, Г. Білецької, О. Гомонюк, О. Гура, М. Малькової, О. Москалюк, О. Пономаренко, З. Фалінської) схарактеризовано специфіку й закономірності формування професійних та особистісних якостей соціального педагога; також українські вчені (Л. Коваль, Н. Коношенко, С. Коношенко, В. Ніколаєва, Ю. Чернецька, В. Шпак) активно досліджують специфіку підготовки фахівців до реалізації завдань соціальної реабілітації на базі реабілітаційних центрів; низка наукових праць (О. Балла, С. Максименка, Ю. Друзя, А. Менегетті, Т. Бен-Шахара, А. Селігмана) присвячена питанням формування світоглядних складових, таких як любов, свобода, оптимізм.

Науковці підкреслюють, що успіх професійної діяльності і взагалі будь-якої діяльності особистості залежить від її налаштування, емоційного стану, в якому вона перебуває та визначають тісний взаємозв'язок успішної професійної діяльності із задоволеністю власним життям та рівнем щастя.

Так, наприклад, М. Селігман (2013) у книзі «Як навчитися оптимізму» доводить, що оптимістичний стиль пояснення світу є істотним фактором успішності студентів. Основними рисами оптимістів автор визначає – стабільність, глобальність та контрольованість. Зокрема, у відомій

монографії С. Максименка (Максименко, 2006) «Генезис існування особистості» підкреслюється важливість вивчення ролі любові у становленні здорової особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Аналіз наукових джерел дає змогу стверджувати, що проблема формування ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів до соціальної реабілітації особистості в умовах закладів освіти (ЗО) розкрита недостатньо. Задля підтвердження зазначеного висновку нами було проведено констатувальне дослідження (кількість респондентів 625), мета якого визначити рівень її сформованості у майбутніх соціальних педагогів. Були використані опитування, тестування, оцінювання реальних практичних знань, умінь та навичок студентів, тестова методика «Оксфордський опитувальник на визначення рівня щастя». Більшість студентів (68%) мають низький рівень – песимістичне сприйняття світу; невпевненість у собі, що свідчить про низьку або занижену самооцінку; домінує думка, що нічого у світі від них не залежить; на стан власного здоров'я ніякого впливу здійснювати не бажають, даючи пояснення, що у всьому винна екологія та харчування; характеризуються заниженим та низьким показником щастя, але прагнуть до домінуючої позиції у взаємодії. Лише 12% – це студенти, які мають високий рівень сформованості ціннісно-нормативної готовності до соціальної реабілітації особистості в умовах ЗО. Вони характеризуються сформованістю оптимістичної позиції; загальною задоволеністю власним життям; керуються установкою: «не нашкодити собі»; чітко виражені лідерські якості; підвищеним та високим показником щастя (за Оксфордським опитувальником на визначення рівня щастя). Середній рівень (20%) – у студентів сформована оптимістична позиція у житті, але це не завжди відображається у їх поведінці; характерна занижена самооцінка; особливо не виявляють турботи про власне здоров'я; мають бажання бути лідером, але уміння і якості не сформовані; характеризуються середнім показником щастя.

Теоретичний аналіз досліджуваної проблеми та результати констатувального експерименту доводять необхідність більш детально розглянути компоненти ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів до соціальної реабілітації особистості в умовах ЗО та розробити методику впровадження в освітній процес ЗВО.

Першим компонентом ціннісно-нормативної готовності є орієнтація на позитив у житті. З цією метою важливим є ознайомлення студентів з основами позитивної психології, принципи якої закладені в таких методах соціально-педагогічної роботи, як емпauerмент, фасилітація, коучинг, опора

на сильні сторони тощо та використання у навчальному процесі студентів терапевтичних методик, які спрямовані на формування позитивної спрямованості у житті. Однак, така позитивна спрямованість має підтримуватися конструктивними практичними діями щодо досягнення успіхів у житті, набуття професіоналізму та задоволеності життям. Інакше, якщо людина буде знижувати рівень домагань, буде задоволена тим, чим є, це призведе до регресу у житті.

М. Селігман (2006) підкреслює необхідність тренування оптимізму як і будь-якої іншої діяльності. Для цього ним був запропонований метод, зміст якого полягав у зміні способу реагування людина, коли думає про невдачу, поразку, втрату і безпорадність. Саме контрольована зміна стилю мислення і була названа феноменом свідомого оптимізму, що дає змогу людям змінити своє життя, сприяє появі прагнення перебороти труднощі та створює мотивацію досягнення успіху і, в кінцевому результаті, дозволяє відчувати більше задоволення від життя. Учений наголошує на необхідності не залишати все як є, а змінювати своє песимістичне сприйняття світу на оптимістичне, адже людина здатна впливати на своє мислення і через нього – на емоційну сферу та поведінку.

Дослідник О. Сичов (2008), вивчаючи поняття «оптимізм», зазначає, що оптимісти більш схильні використовувати активні, дієві способи, а песимісти – емоційні, пасивні, наприклад втеча або заперечення. Автор підкреслює, що навчити оптимізму – це не значить відкрити у собі «силу позитивного мислення». Навички оптимізму не мають нічого спільного з поглядами на світ «крізь рожеві окуляри», вони не зводяться до аутотренінгу, до постійного промовляння позитивних висловлювань, це має незначний ефект. Має значення лише те, що особистість думає у момент поразки, коли потерпає від невдач, застосування сили «проти негативного мислення». Здатність змінювати деструктивні думки, коли людина стикається зі складними життєвими ситуаціями, є мистецтвом оптимізму.

Організація процесу соціальної реабілітації без віри у позитивні зміни в їх поведінці та у власні сили як професіонала і людини, яка здатна допомоги, призведе до негативних результатів, у найкращому випадку результативність реабілітаційної програми зведеться до нуля. Тому майбутні соціальні педагоги мають усвідомлювати, що формування позитивних думок, оптимістичної позиції впливає на якість особистісного життя та професійну діяльність. Особливо важливого значення набуває професійна мотивація, яка може бути двох типів: мотивація успіху та мотивація страху невдачі.

За дослідженнями А. Реана, Н. Бордовської, С. Розума (2002), Ю. Друзь (2000) мотивація успіху, звичайно, носить позитивний характер.

За такої мотивації дії людини спрямовані на те, щоб досягти конструктивних, позитивних результатів. Особистісна активність тут залежить від потреби досягати успіху. Мотивація страху носить негативний характер, при ній людина прагне перш за все уникнути покарання, негативної оцінки.

Наступним компонентом є формування філософії лідерства. Італійський учений Антоніо Менегетті (2004) поняття «лідер» розуміє як особистість-вектор, особистість, що контролює операції та здатна синтезувати контекст відносин, це оперативний центр численних відносин і функцій. Особистість з лідерськими якостями здатна контролювати, координувати, управляти та змінювати соціум. Саме перелічені якості необхідні для створення реабілітаційного середовища школи та організації індивідуального реабілітаційного процесу окремої особистості. Однак розвиток таких якостей неможливий без формування внутрішньої позиції лідера, що передбачає позбавлення страхів, залежності від зовнішніх оцінок, прояв своєї індивідуальності, впевненості у своїх знаннях та уміннях тощо. Внутрішня лідерська позиція передбачає і певне ставлення до власних помилок та невдач. Для того, щоб не зупинятися на місці та йти далі у своєму професійному розвитку, потрібно з кожної складної, проблемної ситуації, з невдалого рішення уміти виокремлювати позитивний досвід та примножувати свій внутрішній світ.

Важливою у професійній діяльності є така цінність як свобода. Вона реалізується у праві вільно вибирати напрям своєї діяльності, методи, прийоми, які фахівець вважає необхідним для досягнення обраної мети. Свобода професійної діяльності передбачає свободу творчості, свободу вибору, свободу слова, свободу внутрішньої позиції людини від обмежень, страхів, комплексів тощо, а також сформованості умінь користуватися правом свободи. Майбутні соціальні педагоги мають розуміти, що почуття свободи формується у людини на ґрунті моральних, демократичних, гуманних цінностей. Коли людина знає, що вона діє у рамках закону, моральних, педагогічних норм, вона почуває себе правую, захищеною та вільною. Мораль, релігія, традиції – це з першого погляду регламентуючі фактори нашої свободи, але вони становлять стрижень, певний орієнтир у особистісному та професійному житті, слугують відправною точкою і дають змогу відрізнити негативну свободу від позитивної, практично реалізовувати право свободи кожній особистості.

Як зазначає науковець Г. Балл (1997) психологічно несприятливі умови розвитку особистості в онтогенезі, що пов'язані з нестабільними взаємовідносинами та відсутністю права на особистісну активність,

призводять до сприйняття життя як такого, що суцільно зумовлене зовнішніми вимогами, очікуваннями і обставинами.

Виходячи з даного тлумачення поняття «свобода», можна говорити про таку цінність у професійній діяльності, як готовність діяти. Сучасна система вищої освіти хоча і переходить на компетентністну модель підготовки фахівців, однак переважає теоретичний компонент в системі знань, що іноді передбачає знайомство з методами та методиками професійної діяльності у формі розповіді, усного ознайомлення. Це формує пасивну позицію студента, оскільки відсутнє чітке уявлення про застосування тих чи інших знань на практиці. Тому у майбутніх соціальних педагогів потрібно формувати внутрішню позицію готовності до дії, формуванню установки «знання – дія», цьому можуть сприяти використання активних форм роботи, таких як кейс-метод, тренінги, емплаурмент-педагогіки тощо.

Ще однією цінністю, на яку слід орієнтуватися у підготовці соціальних педагогів до реабілітації особистості, є категорія щастя та почуття задоволеності життям. Норма людського життя – це бути щасливим, про це зазначається у різних джерелах, а також у Біблії. У разі відсутності задоволеності, радості від життя втрачається його сенс. Як зазначає сучасний психолог, який викладає курси з позитивної психології та лідерства у Гарвардському університеті Тал Бен-Шахар (2012), сучасна школа вчить дітей багатьом складним математичним, фізичним законам та іншим можливо і потрібним знанням, але сучасний школяр, студент у майбутньому, не має уявлення, як їх застосовувати на благо собі та суспільству. Однак, якщо запитати батьків: «Чого б вони бажали для власних дітей?» або «Якою вони бачать свою дитину?», то вони б відповіли: «Щасливою». Але жодна школа цьому не вчить. Зараз в інформаційному просторі існує багато рекомендацій щодо привнесення категорії щастя у власне життя та світогляд, однак важливо щоб кожна особистість для себе вирішила та відповіла на запитання: «Що таке щастя і як цього досягти?». При цьому соціальним педагогам не слід сприймати категорію «щастя» як найвищу мету, надмету реабілітаційного процесу, оскільки наповнюваність поняття «щастя» має постійно змінюватися, що забезпечує рух особистості вперед та постійне підвищення якості її життя.

Формування відчуття щасливої людини не можливо без утворення бережливо-ціннісного ставлення до власного здоров'я як до фізичного, так і до морального та психічного. Це передбачає ознайомлення з різноманітними методиками щодо удосконалення, покращення власного здоров'я та з профілактичними методами різного рівня, наприклад, розробка

та виконання фітнес-програми, повноцінного харчування, оволодіння бойовими мистецтвами, психологічними методами захисту тощо.

Як зазначають Б. Хіді та А. Веарін, більш стабільну роль у детермінації відчуття щастя мають особистісні риси: високий рівень екстраверсії, низькі показники нейротизму, відкритість до досвіду, відчуття міцної соціальної підтримки корелюють із показниками задоволеності життям (Headey, & Wearing, 1991).

Серед чинників зниження задоволеності життям учені П. Левінсон, Дж. Рінднер, Дж. Сілей виділяють низьку самооцінку, очікування негативних подій, ірраціональні переконання, вплив мікростресорів, низький рівень доходів, погану соціальну підтримку та нестачу інтимності у стосунках, слабкий когнітивний самоконтроль, поганий стан фізичного здоров'я, екстернальний локус контролю (Lewinsohn, Redner & Seeley, 1991).

Формування зазначених компонентів здійснювалося нами під час вивчення таких навчальних дисциплін, як «Вступ до спеціальності соціальна педагогіка (соціальна робота)» (I рік навчання), «Соціальна педагогіка» (I – III рік навчання), спецкурс «Соціалізація особистості (IV рік навчання).

При здійсненні формувального етапу експериментального дослідження було задіяно 625 студентів, з яких було сформовано експериментальну групу (315 чоловік) та контрольну групу (310 чоловік).

У межах зазначених дисциплін студенти опановували принципи раціональної організації своєї життєдіяльності, активно формували навчальні уміння, що необхідні у ЗВО. Студенти виконували такі види робіт, які сприяли формуванню позитивного ставлення до своєї особистості та націлювали на активну дію щодо зміни власного життя, обов'язковим було визначення кожним студентом своїх методів подолання негативних психоемоційних станів. Спираючись на теорію атрибутивного оптимізму, за якою оптимізм людини визначається первинним способом пояснення та інтерпретації подій – стилем пояснення, який починає формуватися в дитинстві, студентам була запропонована вправа «Перефразування». Вона передбачала переформулювання негативних висловів на позитивні, наприклад: «Я не можу вивчити стільки питань до екзамену» трансформується у твердження: «Я можу підготуватися до екзамену частково» тощо. Вправа «Аналіз життєвої ситуації» сприяла усвідомленості студентами того, що саме не задовольняє і заважає їм у житті, наштовхувала студентів до конкретики у досягненні життєвих цілей.

Вправа для розширення свідомості, в якій студентам було пропонувалося здійснити опис будь-якої події свого життя, наприклад похід до театру, тільки за допомогою візуальних термінів: «яскравий»,

«побачити», «колір» тощо; потім за допомогою аудіальних термінів, тобто лише тільки те, що ми чули; кінстетичних (те, що ми відчували) і в кінці вправи поєднати три системи: візуальну, аудіальну, кінстетичну. Така вправа сприяла розвитку уважності, усвідомленню розмаїття світу та повноти його сприйняття, що є основою оптимістичного сприйняття світу. Також студентам було запропоновано цикл вправ «У пошуках щастя», виконуючи які вони навчалися робити вибір та підвищувалася їх активність у створенні для себе психологічно комфортного середовища. Під час формувального експерименту були проведені виміри, які дозволити одержати кількісне вираження ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів до соціальної реабілітації особистості в умовах ЗО, динаміка представлена у таблиці 1.

Т а б л и ц я 1

Динаміка сформованості ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів до соціальної реабілітації особистості в умовах ЗО (в експериментальних та контрольних групах)

Рівні	На початку формувального експерименту				Після формувального експерименту			
	КГ		ЕГ		КГ		ЕГ	
	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%	к-ть	%
Високий	75	24,2	81	25,7	90	29	133	42,2
Середній	150	48,4	156	49,5	123	40	145	46,1
Низький	85	27,4	78	24,8	97	31	37	11,7
Всього	310	100	315	100	310	100	315	100

Результати формувального експерименту підтвердили ефективність запропонованої системи формування ціннісно-нормативної готовності майбутніх соціальних педагогів до соціальної реабілітації особистості в умовах ЗО. Так, значна кількість студентів (42,2%) належать до високого рівня, тоді як на початку експерименту було лише 25,7%. Слід зазначити, що високий рівень сформованості лідерських якостей обов'язково співпадає із сформованістю оптимістичної позиції особистості, а студенти, які знаходяться на проміжній стадії сформованості оптимістичної позиції, мають середньо або слабо виражені лідерські якості.

Література

1. Балл Г. А. Психологическое содержание личностной свободы: сущность и составляющие. *Психологический журнал*. 1997. Вып 5. С. 7–19.

2. Бен-Шахар Т. Быть счастливей / пер. с англ. Ю. Андреевой. Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2012. 240 с.
3. Друзь Ю. Позитивна мотивація як умова успішності навчально-ігрової діяльності студентів. *Рідна школа*. 2000. Вип. 7. С. 56 – 57.
4. Максименко С. Д. Генезис существования личности. Київ : КММ, 2006. 240 с.
5. Менегетти А. Психология лидера / пер. с итал. Изд. 4-е, доп. Москва : ННБФ «Онтопсихология», 2004. 256 с.
6. Реан А. А., Бордовская Н. В., Розум С. И. Психология и педагогика: учебник. Санкт-Петербург : Питер, 2002. – 432 с.
7. Селигман М. Как научиться оптимизму: измените взгляд на мир и на свою жизнь / пер. с англ. Москва : АЛЬПИНА ПАБЛИШЕР, 2013. 338 с.
8. Селигман М. Новая позитивная психология. Научный взгляд на счастье и смысл жизни. Москва : София, 2006. 368 с.
9. Сычов О. А. Психология оптимизма: учеб.-метод. пособ. к спецкурсу. Бийский пед. гос. ун-т им. В. М. Шукшина. – Бийск: БПГУ им. В. М. Шукшина, 2008. 69 с.
10. Headey B., Wearing, A. Subjective Well-Being: The Stocks and Flows Framework. *Subjective Well-Being: an interdisciplinary perspective*. Ed. by F. Strack, M. Argyle, N. Schwarz. 1st ed. Oxford : Pergamon Press, 1991. P. 49–73.
11. Lewinsohn P., Redner J. E., Seeley J. R. The Relationship between Life Satisfaction and Psychological Variables: New Perspectives. *Subjective Well-Being: an interdisciplinary perspective*. Ed. by F. Strack, M. Argyle, N. Schwarz. 1st ed. Oxford : Pergamon Press, 1991. P. 141–172.

References

1. Ball, H. A. (1997). Psikhologicheskoe sodержanie lichnostnoy svobody: sushhnost i sostavlyayushchie [The psychological content of personal freedom: essence and components]. *Psikhologicheskii zhurnal* 5, 7–19 (rus).
2. Ben-Shahar, T. (2012). *Byt shchastlivee [Be happier]*. Translation from English by Yu. Andreeva. Moscow: Mann, Ivanov i Ferber (rus).
3. Druz, Yu. (2000). Pozytyvna motyvatsiya yak umova uspishnosti navchalno-ihrovoi diyalnosti studentiv [Positive motivation as a condition for the success of educational and play activities of students]. *Ridna shkola*, 7, 56–57 (ukr).
4. Maksimenko, S. D. (2006). *Genezis sushchestvovaniya lichnosti [The genesis of the existence of personality]*. Kiev: KMM (rus).
5. Menegetti, A. (2004). *Psihologiya lidera [Leader's psychology]*. Moscow: NNBF Ontopsihologiya (rus).
6. Rean, A. A., Bordovskaya, N. V., & Rozum, S. I. (2002). *Psihologiya i pedagogika: uchenik [Psychology and pedagogics: textbook]*. Saint-Petersburg: Piter (rus).
7. Seligman, M. (2013). *Kak nauchitsya optimizmu: izmenite vzglyad na mir i na svoyu zhizn [How to learn to be optimistic: change the way you see the world and your life]*. Moscow: ALPINA PABLISHER (rus).

8. Seligman, M. (2006). *Novaya pozitivnaya psihologiya. Nauchnyi vzglyad na shchaste i smysl zhizni* [New Positive Psychology. A scientific view of happiness and the meaning of life]. Moscow: Sofiya (rus).
9. Sychov, O. A. (2008). *Psihologiya optimizma: ucheb.-metod. posob. k spekursu*. [Optimism psychology: study guide for the special course]. Biysk Pedagogical State University was named after V. M. Shukshin.. Biysk: BPSU named after V. M. Shukshin (rus).
10. Headey, B., & Wearing, A. (1991). *Subjective Well-Being: The Stocks and Flows Framework* (1st ed.), 49–73. Oxford: Pergamon Press (eng).
11. Lewinsohn P. M., Redner J. E.& Seeley J. R. (1991). *The Relation ship between Life Satisfaction and Psychological Variables: New Perspectives*, 141–172. Oxford: Pergamon Press (eng).

ЦЕННОСТНО-НОРМАТИВНАЯ ГОТОВНОСТЬ БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К ОРГАНИЗАЦИИ СОЦИАЛЬНОЙ РЕАБИЛИТАЦИИ ЛИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ УЧРЕЖДЕНИЙ ОБРАЗОВАНИЯ

Н. А. Сайко, О. С. Бацман, Е. В. Вишар

Проанализированы научно-теоретические взгляды на проблему формирования ценностно-нормативной готовности будущих социальных педагогов к организации социальной реабилитации личности в условиях учебных заведений, обоснована актуальность ее решения. Представлены результаты констатирующего эксперимента, которые свидетельствуют преимущественно о низком уровне формирования такой готовности, о пессимистичном восприятии студентами мира; неуверенность, низкую или заниженную самооценку; заниженный или низкий показатель счастья. Раскрыты основные компоненты ценностно-нормативной готовности, а именно ориентация на позитив в жизни, поскольку оптимисты более склонны использовать активные, действенные способы решения профессиональных и жизненных проблем; формирование философии лидерства, так как специалист, занимающийся социальной реабилитацией должен уметь влиять на другую личность, вести за собой, убеждать; формирование чувства свободы на основе морали, религии, традиций; удовлетворенности жизнью как жизненной нормы; бережно-ценностного отношения к собственному здоровью, что предусматривает ознакомление с различными методиками по совершенствованию, улучшению собственного здоровья и с профилактическими методами разного уровня. Подчеркивается необходимость формирования управляемого оптимизма, т. е. контролируемое изменение стиля мышления с негатива на позитив. Подано описание процедуры организации формирующего эксперимента, которая включала поэтапное формирование основных компонентов ценностно-нормативной готовности в процессе изучения базовых дисциплин. Представлены результаты формирующего эксперимента и произведен их анализ.

Ключевые слова: ценностно-нормативная готовность, оптимизм, позитив, чувство удовлетворенности, счастье, лидерская философия.

THE VALUE-NORMATIVE READINESS OF FUTURE SOCIAL TEACHERS TO ORGANIZE SOCIAL REHABILITATION OF PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS

N. O. Saiko, O. S. Batsman, Ye. V. Vyshar

Scientific-theoretical views on the problem of formation of value-normative readiness of future social pedagogues for the organization of social rehabilitation of the individual in the conditions of educational institutions are analyzed. The urgency of its solution is substantiated. The results of the observational experiment are presented. They show mostly low level of formation of such readiness. It depicts pessimistic perception of the world by students; insecurity, low self-esteem; underestimated or low level of happiness. The main components of value-normative readiness are revealed, such as: the focus on the positive in life (as it is more common for the optimists to use active and effective ways to solve professional and life problems); formation of leadership philosophy (as a specialist engaged in social rehabilitation should be able to influence on others, lead and persuade); formation of a sense of freedom on the basis of morality, religion and traditions; life satisfaction as a norm of life; value-based attitude to own health (which includes acquaintance with various methods of improving own health and with preventive methods of different levels. The need for the formation of controlled optimism, i.e. a controlled change of thinking style from negative to positive, is noted. A description of the procedure for organizing a formative experiment is made. It included the gradual formation of the main components of value-normative readiness during the study of basic disciplines. The results of the formative experiment are presented and analyzed.

Key words: Value-normative readiness, optimism, positivity, feeling of satisfaction, happiness, leadership philosophy.

Сайко Наталія Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та педагогіки Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (м. Полтава, Україна). E-mail: natsayko@gmail.com

Сайко Наталія Александровна – доктор педагогических наук, доцент, доцент кафедры психологии и педагогики Национального университета «Полтавская политехника имени Юрия Кондратюка» (г. Полтава, Украина). E-mail: natsayko@gmail.com

Saiko Nataliia Olexandrivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Psychology and Pedagogy, National University "Yuri Kondrautyuk Poltava Polytechnic" (Poltava, Ukraine). E-mail: natsayko@gmail.com

Бацман Ольга Сергіївна – доцент кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна» (м. Полтава, Україна) E-mail: olgapisnya2203@gmail.com

Бацман Ольга Сергеевна – доцент кафедри социальной работы и специального образования Полтавского института экономики и права Университета «Украина» (г. Полтава, Украина). E-mail: olgapisnya2203@gmail.com

Batsman Olha Serhiivna – Associate Professor of Social Work and Special Education, Poltava Institute of Economics and Law, University "Ukraine" (Poltava, Ukraine). E-mail: olgapisnya2203@gmail.com

Вишар Євгенія Василівна – старший викладач кафедри соціальної роботи та спеціальної освіти Полтавського інституту економіки і права Університету «Україна» (м. Полтава, Україна). E-mail: evishar08@gmail.com

Вишар Евгения Васильевна – старший преподаватель кафедры социальной работы и специального образования Полтавского института экономики и права Университета «Украина» (г. Полтава, Украина). E-mail: evishar08@gmail.com

Vyshar Yevheniya Vasylivna – Senior Lecturer Department of Social Work and Special Education, Poltava Institute of Economics and Law, University "Ukraine" (Poltava, Ukraine). E-mail: evishar08@gmail.com